Vuit apunts crítics als articles de Busqueta, Gordillo i Llonch

Antoni Infante i Juanjo Giner

Aquests darrers mesos, a mesura que s'aguditza el debat sobre la independència, van apareixent escrits de diversa volada sobre aspectes que, sens dubte, interessa anar debatent i clarificant pel bé del camí que ens resta per recórrer. **Aquest debat ha tingut part de la seva expressió al voltant de la posició de la CUP arran del 27S**. Si la dinàmica imposada per un cert biaix personalista (el nom del president) no hagués desviat l'atenció, podríem haver aprofitat les condicions del moment per aprofundir discussions amb un cert rigor teòric que sempre ens és ben necessari, com seria la qüestió de l'existència i la forma de l'Estat independent. Aquest debat, que ha de superar l'àmbit de la CUP, s'esdevé necessari per saber el què, el com, el quan i amb qui, uns continguts que marcaran els pròxims mesos i perfilaran tant la tàctica com l'estratègia del moviment d'alliberament nacional.

En aquest article, ens centrarem en diversos elements conceptuals dels quals discrepem, apareguts en alguns escrits amb què podem coincidir en termes generals i que estan al rerefons d'una de les opcions que es manifesten al si de la CUP i de l'EI, a l'hora de prendre posició sobre la qüestió de l'Estat. Per exemple, i com a síntesi, les del títol de l'article **"La independència de Catalunya en un capitalisme ingestionable"**, de **Josep Manel Busqueta**, **Ivan Gordillo** i **Pau Llonch**, aparegut en dues entregues a **CRÍTIC** (podeu recuperar la primera i la segona). Restem a l'espera de la tercera part.

En aquestes dues primeres parts detectem, juntament amb una crítica al capitalisme en crisi permanent i a la socialdemocràcia política (enfocaments que compartim), **diversos elements si més no qüestionables.**

L'estat com a instrument per a la defensa de les classes populars

En primer lloc, la crítica a la defensa d'un Estat català considerat… com un fetitxe i d'aquesta manera sembla que vulguin minimitzar l'interès per tenir un Estat. **Els autors critiquen que JxS utilitzen el futur estat català com una panacea que resoldrà tots els problemes**. Tenen raó… en part. El futur estat català independent, de facto no té perquè resoldre res, és una eina de poder que surt tant de la contradicció nacional i de classe, de la dialèctica opressor i oprimit, i dependrà de qui i com la utilitzi. **El que no negaran els autors de l'article, però, és que sí que representa l'oportunitat d'implementar altres polítiques.**

A més s'obliden d'una qüestió que no és només teòrica sinó empírica. **Immanuel Wallerstein**, al seu llibre 'El capitalisme històric', va demostrar que fer política és tractar de canviar les relacions de poder en un sentit el més afavoridor possible i que en el capitalisme històric les palanques més eficaces per fer-ho han estat les estructures estatals. **No és només una opinió autoritzada, sinó la constatació de 500 anys de capitalisme**. Per tant, entenem que en lloc de centrar-nos simplement en la crítica al fetitxisme interessat d'altres (que és cert que existeix), ens hauríem de centrar en la lluita pel control de l'estat que està per nàixer per fer-lo, des d'ara mateix, el més horitzontal possible, i no solament en una hipotètica, llunyana i abstracta superació del capitalisme a nivell mundial.

A més, el capitalisme no es pot analitzar de forma homogènia; **actualment es dóna una nova**

reordenació dels blocs que aspiren a tornar-se hegemònics, d'aliances entre estats que lluiten per l'hegemonia de l'economia mundial. L'exemple més clar el trobem en la resposta en forma de TTIP contra l'amenaça dels BRICS. Hem de ser conscients d'aquesta correlació de forces geoestratègiques i posicionar-nos adequadament. Aquest posicionament s'ha de donar tenint un Estat-Nació fort amb plena sobirania per fer-ho, no sotmès a organismes supranacionals alineats a polítiques fonsmonetaristes. **L'Estat pot ser, doncs, un instrument per a la defensa dels interessos de les classes populars.** I aquesta possibilitat resta desdibuixada pels autors de l'article.

Relació centre-perifèria dins la dinàmica del capitalisme

La segona qüestió ens sembla també una altra veritat a mitges pel fet d'afirmar **"que l'essencial distribució injusta de la riquesa segueix donant-se entre treball i capital i no en termes territorials"**. Dit així, qui pot estar-hi en desacord? Ara bé, ha desaparegut el centre i la perifèria dins del capitalisme i l'imperialisme? **És dóna la mateixa transferència de renda del treball al capital en uns països que en altres, obviant la divisió internacional del treball i centrant-se solament en el grau d'explotació social absoluta?** No, veritat? Hi continuen havent escales i nivells i diferències entre l'explotació absoluta i la relativa. I continua funcionant la llei del valor/treball mundialitzada.

I a més sembla prou obvi que, a més de les rendes del treball al capital, hi ha un traspàs continu de rendes globals d'uns estats a uns altres i de manera més accentuada d'uns territoris sense estat als estats que dominen aquests territoris com és el nostre cas. **No creiem que sigui el moment de simplificar la crítica al capitalisme sinó d'abordar en tota la seva complexitat com s'acumula i reprodueix el capital en aquests moments**, com es transvasa i quin rol juguen els estats i les agrupacions supraestatals en el repartiment internacional del treball. Podem analitzar com aquesta relació centre-perifèria es dóna al si de la Unió Europea, si valorem què ha comportat per a l'Estat espanyol (i altres estats del sud d'Europa) sotmetre's a l'eix franco-alemany. Observem com la degradació del camp i el desmantellament de la indústria ha afavorit la dependència econòmica del turisme i l'especulació immobiliària, a més de l'endeutament sistemàtic com a forma de gestió dels diferents "governs governats" que han anat passant per mans de la Troika (l'endeutament com a eina d'alineament als dictats neoliberals ha estat i és la política de palanca del FMI). **L'existència de l'explotació de classe no fa desaparèixer la realitat d'una exacció econòmica d'abast nacional, en el cas de les nacions oprimides.** No veure-ho clar és una altra manera d'eludir la formulació clara de la qüestió de l'Estat i la nació.

La independència per resoldre un problema de poder

La tercera discrepància conceptual que mantenim amb l'article esmentat és quan es diu que **"la independència és molt més que la senyera i els sentiments d'un poble; és un projecte social i econòmic que ha de permetre a les persones viure amb dignitat"**. I tant que sí!. On és la discrepància, doncs? La nostra discrepància és en el fet que la independència és sobretot un problema de poder. **O el tenim nosaltres o el té Espanya.** Si ens quedem en la crítica i no fem res per modificar la realitat, ens quedem en l'esterilitat més absoluta. Grans paraules que diuen ben poca cosa si no van acompanyades d'emplaçaments a la societat per canviar la correlació de forces i, per tant, la necessitat de fer-nos amb l'hegemonia ideològica i amb el poder, malgrat que aquest sigui sempre relatiu. Negar-se a donar aquesta lluita és donar en safata les estructures de poder al nostre antagonisme de classe perquè continuï oprimint-nos. **El poder no és neutre, o s'exerceix o es sofreix.** Altres interpretacions "bonrollistes" sols fan que perpetuar el sistema de dominació (en paraules de Joan Fuster, "tota política que no fem nosaltres, serà feta contra nosaltres).

La quarta discrepància: **“No queda marge pel pacte social”**. Coincidim clarament en el fet que l’ofensiva del capital des dels anys 80 ha deixat sense gaire espai les polítiques de caire socialdemòcrata i, fins i tot, keynesià. Cal recordar primer de tot que nosaltres, al contrari que la socialdemocràcia, hem d’estar en contra del pacte social com a objectiu de les classes populars i a favor d’utilitzar-lo solament com a garantia de les conquestes parcials assolides en un moment donat, com acumulació quantitativa abans del salt qualitatiu o, en paraules d’**Hugo Chávez**, com a “reformes revolucionàries”. D’altra banda, **en aquest moment a Catalunya existeix un marge de 16 mil milions d’€ anuals que si barrem el pas a l’espoliació fiscal que patim col·lectivament donen la possibilitat d’implementar unes altres polítiques d’un abast social remarcable, amb o sense pacte social**.

Un cinquè matís, discrepància o crítica, resulta de valorar que malgrat el resultat suficient però difícil que vam tenir el 27S, els autors ens diuen que **“no podem deixar passar l’oportunitat històrica d’acabar d’eixamplar el suport al mateix amb un Procés Constituent ampli i popular que aglutini tota aquella esquerra social i política”**. Com amb la resta de l’article podem estar d’acord en part de l’enunciat. Ara bé, la proposta sembla apostar per sacrificar el suport social que ja tenim a l’espai ample dels 2 milions de vots independentistes, per un altre suport que ara per ara és només hipotètic. **No hauríem d’intentar sumar a partir del que ja tenim?**

Tres discrepàncies més

La sisena diferència està en la crítica que fan els autors des del **col·lectiu Taifa** a la proposta de **Michael Lebowitz**. L’autor canadenc parteix d’una proposta de sistema orgànic fonamentada en un triangle: 1) la propietat social dels mitjans de producció, 2) la producció social organitzada pels treballadors i treballadores, i 3) la satisfacció de les necessitats i objectius socials. Hi ha però un matís que creiem que és important. La seva proposta incorpora de manera implícita la qüestió del poder. Darrerament hem sentit i llegit diverses vegades propostes polítiques i econòmiques tendents a situar-nos al marge del poder, en la perifèria del sistema. Ho entenem perfectament pel fet que les immenses dificultats de tota mena fan que ni tan sols de manera teòrica sigui fàcil plantejar-se avui en dia la presa del poder. **Però no és aquesta qüestió central la gran divisòria històrica entre la socialdemocràcia i els partits revolucionaris?** No és aquesta la diferència entre la xerrameca esquerranista i estètica, i el treball revolucionari? La lluita de classes és una lluita pel poder entre una classe opressora (la burgesia) i una classe oprimida (el proletariat). **El plantejament d’incidir en la societat sense tenir poder per transformar i consolidar el canvi, és un brindis al sol.**

La setena diferència que volem manifestar fa referència a l’existència de “moltes sobiranies”: **“L’aposta política que ens cal defensar gira al voltant de la idea que existeixen tota una sèrie de sobiranies reals i materials”**. Res a discutir sinó és per un xicotet matis quan les contraposen i les anteposen, tàcitament o implícitament a la materialitat de l’espai concret on s’han d’implementar: l’estat català independent, la República Catalana… **Trobem que aquesta formulació és una contradicció greu que cal superar.** Estem totalment d’acord amb la reivindicació de totes les sobiranies a condició de tenir un espai material (i també simbòlic) on poder materialitzar-les. Si parlem de sobiranies, no entenem com es pot tenir sobirania econòmica sense tenir sobirania política, sense tenir una maquinaria d’Estat per regular i democratitzar l’economia a favor de les classes populars. El moviment jornaler de finals dels anys 70 a Marinaleda ho tenien ben clar, sense el poder polític no podien democratitzar l’economia, sense controlar el govern municipal no podien posar-lo al servei de la lluita jornalera.

La vuitena matisació que volem fer és en relació amb l’afirmació que **“el control real de tots els àmbits vitals ja no es troba circumscrit al marc estatal sinó determinat per la lògica del**

capital internacionalitzat i les seves institucions rectores”. Nosaltres creiem que això ha estat sempre consubstancial al capitalisme històric. Les variacions actuals són de grau, no de tipus. La història ens ha ensenyat que la forma més eficient per lluitar contra aquesta “lògica del capital” és disposar d’unes estructures d’Estat per posar l’economia al servei de les persones i no a la inversa.

Volem remarcar finalment que en el moment històric que està vivint el poble català es torna essencial incentivar debats com aquest. És per això que emplacem els més amplis sectors de les classes populars catalanes a continuar aquest debat de construcció nacional, entorn de la importància que cal atribuir a les formes de poder i a l’Estat, per a poder definir amb la màxima precisió quina república volem i com arribar-hi.

Antoni Infante i Juanjo Giner són membres de Poble Lliure i de la CUP